

ผลงานพัฒนาคุณภาพ
CQI เรื่อง พลังของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อป้องกันภาวะโลหิตจาง

ปีที่ศึกษา 2555
หน่วยงาน เวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน
ผู้รับผิดชอบงาน นางสาวรัตนา สาและมะ
ผู้ร่วมงาน นางสาวสุนิสา กาญจนจันทร์
นางสาวศิยานา ปือชา

1. บริบท

โรงพยาบาลแม่ลาน เป็นโรงพยาบาลชุมชน มีสถานบริการด้านสุขภาพ 6 แห่ง เป็นรพ.สต.5 แห่ง และ PCU 1 แห่ง มีพื้นที่รับผิดชอบ 3 ตำบล คือ ตำบลม่วงเตี้ย ตำบลแม่ลานและตำบลป่าไร่ มีประชากรทั้งหมด 15,840 คน มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย 190 คน/ปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปี 2552 และปี 2553 มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 390 คน พบว่ามีภาวะซีดจำนวน 96 คน (24.62 %) สาเหตุเกิดจากหญิงตั้งครรภ์ไม่มาตามนัด จำนวน 59 คน (61.46 %) และมีความเชื่อในเรื่องการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็กจะทำให้เด็กตัวโตคลอดยาก จำนวน 37คน (38.54%)ซึ่งได้มีการติดตามประสานกับแกนนำอสม.แต่ไม่ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น

ในปี 2554 จำนวนหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 180 คน พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซีด 20 คน(11.11 %) จากการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุเกิดจากหญิงตั้งครรภ์ไม่มาตามนัด จำนวน 6 คน (30 %) มีความเชื่อในการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็กจะทำให้เด็กตัวโตคลอดยาก จำนวน 6 คน (30%) และเกิดจากการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็กไม่สม่ำเสมอ จำนวน 8 คน (40 %) ซึ่งได้เน้นให้เห็นความสำคัญและตระหนักโดยการให้ความรู้เรื่องประโยชน์และความจำเป็นของการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็กและผลเสียของการเกิดภาวะซีดต่อมารดาและทารกในครรภ์ ตั้งแต่มาฝากครรภ์ครั้งแรก และมีการติดตามผลโดยการประสานงานกับแกนนำ อสม. อย่างต่อเนื่องเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสม หลังจากวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว ทำให้อัตราการเกิดภาวะซีดลดลง จากปี 2552 และ 2553 คิดเป็นร้อยละ 13.51% ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์เกิดภาวะแทรกซ้อนลดลง

2. ประเด็นคุณภาพ/ความเสี่ยงที่สำคัญ

- หญิงตั้งครรภ์ขาดนัด
- การเปลี่ยนทัศนคติของหญิงตั้งครรภ์
- ลืมรับประทานยาเสริมธาตุเหล็ก

3. เป้าหมายการพัฒนา

- หญิงตั้งครรภ์ขาดแคลนลดลง
- ปรับเปลี่ยนทัศนคติของหญิงตั้งครรภ์
- รับประทานยาเสริมธาตุเหล็กถูกต้อง

4. กระบวนการเพื่อให้ได้คุณภาพ

4.1 หญิงตั้งครรภ์ขาดแคลน

- เจ้าหน้าที่โทรประสานงานกับ อสม. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ กรณีหญิงตั้งครรภ์ที่ผิคนัดให้มาฝากครรภ์ในสัปดาห์ถัดไป

- ก่อนถึงวันนัด 1-2 วัน เจ้าหน้าที่ต้องโทรประสานงานกับ อสม. หรือหญิงตั้งครรภ์อีกครั้ง เพื่อเน้นย้ำให้หญิงตั้งครรภ์มาฝากครรภ์ตามนัด

4.2 การเปลี่ยนทัศนคติของหญิงตั้งครรภ์ เรื่องการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็ก

- ให้ความรู้แก่หญิงตั้งครรภ์และเครือข่ายแกนนำ ประกอบด้วย อสม. แกนนำสตรี ผู้นำชุมชน ทูตนมแม่ และสมาชิกชมรมสายใยรักแห่งครอบครัว ให้มีความรู้มากขึ้น เห็นความสำคัญ และตระหนัก

4.3 ลืมรับประทานยาเสริมธาตุเหล็ก

- แนะนำให้รับประทานยาทันทีที่นึกได้
- จัดทำตารางการกินยาของหญิงตั้งครรภ์
- นำขวดยาและซองยาที่เหลือมาทุกครั้งที่มีมารับบริการ

5. ผลการพัฒนา

ข้อมูล/ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	2552	2553	2554
ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์(LAB 1)	< 10%	36.26 (62/171)	31.51 (69/219)	31.11 (56/180)
ภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์(LAB 3)	< 10%	22.81 (39/171)	26.03 (57/219)	11.11 (20/180)
หญิงตั้งครรภ์ขาดน้ำ	< 25%	61.46 (59/96)		30.0 (6/20)
มีความเชื่อในเรื่องการรับประทานยาเสริมธาตุ	< 25%	38.54 (37/96)		30.0 (6/20)
ลิ้มรับประทานยาเสริมธาตุเหล็ก	< 25%	NA	NA	40.0 (8/20)

พบอุบัติการณ์หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซีดในปีงบประมาณ 2554 จากการวิเคราะห์พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซีดเกิดจากสาเหตุ หญิงตั้งครรภ์ไม่มาตามนัด, หญิงตั้งครรภ์ไม่รับประทานยาเสริมธาตุเหล็กเนื่องจาก มีความเชื่อว่ารับประทานยาทำให้เด็กตัวโตคลอดยาก , ลิ้มรับประทานยาเสริมธาตุเหล็ก

6. แผนการพัฒนาต่อเนื่อง

- ทบทวนและกำหนดแนวทางปฏิบัติเรื่องการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง
- ให้ความรู้หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางรายบุคคลเรื่อง สาเหตุภาวะโลหิตจางผลเสียของการมีภาวะโลหิตจางต่อมารดาและทารก อาหารที่ควรรับประทาน การรักษาและการป้องกัน
- จัดทำเอกสารแผ่นพับ เรื่องภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงตั้งครรภ์
- จ่ายวิตามินเสริมธาตุเหล็กทุกราย ทุกสิทธิ์ที่เข้ามาใช้บริการและมีระบบติดตามการเจาะ Hct ทุก 1 เดือนหลังจากปรับยาแล้ว
- ประเมิน BMI และการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์ทุกครั้งที่มารับการตรวจครรภ์ และให้คำแนะนำรายบุคคล ตามปัญหาที่พบ ส่งพบแพทย์เมื่อพบว่าอายุครรภ์ไม่สัมพันธ์กัน
- นัดมาฝากครรภ์ตามไตรมาส ไตรมาส 1-2 นัด เดือนละ 1 ครั้ง ไตรมาส 3 นัดทุก 3 สัปดาห์ ไตรมาส 4 จนถึงคลอดนัดสัปดาห์ละครั้ง ยกเว้นรายที่มีภาวะแทรกซ้อน ส่งคลินิก High risk และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง
- ติดตามให้มาฝากครรภ์สม่ำเสมอและต่อเนื่อง กรณีขาดนัด โทรตามหญิงตั้งครรภ์ทุกรายโดยให้เจ้าหน้าที่และ อสม. ตามที่บ้าน
- ในรายที่มีภาวะโลหิตจางมากๆประสานงานกับห้องคลอดแจ้งให้ทราบเพื่อการเตรียมความพร้อมและเตรียมเลือดในภาวะฉุกเฉิน
- กรณีหญิงตั้งครรภ์ที่เดินทางไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ให้มีการ Pack ยา เตรียมไว้ล่วงหน้า